

Excursió lepidopterològica a Nuria

A les dotze del matí del dia 7 de Agost de 1909 arribarem a Ribas; després de haver dinat i arreglat els equipatges, sortirem cap al tard, seguint en direcció nord de la vila, pujant després per un camí entre bosc de pins joves i prat que cobreixen un macís de roques, punt dominant de la reclosa vall. Tot pujant vaig trobar un exemplar del *Aphantopus hiperanthus* L., a qui alguns autors li senyalen una altitud límit de 600 metres en la vesant francesa del Pirineu; endintzant-me en el bosc, s'alsà un vol de geometres, dominant la *Ortholitha bipunctaria* Schiff., *O. limitata* Sc., *Pseudoterpna coronillaria* Hb., i *Aspilates gilvaria* F.. Els microlepidopters hi eren també abundosos, *Crambus pinellus* L., *C. tristellus* F. i *C. inquinatellus* Schiff., *Ephestia elutella* Hb., *Pyrausta aurata* Sc., i *Euxanthis zoe-gana* L.

CAMÍ DE NURIA

A l'endemà de bon matí sortirem en direcció de Nuria; la primera part o sien uns vuit kilòmetres de carretera particular, fins al peu de Queralps, la ferem en carruatge. Com fosquejava no poguerem observar gaires lepidopters en els marges florits del tragecte, però de retorn hi recullirem bastantes espècies, abundant els *Satyrus briseis meridionalis* Stgr., *Melanargia* i *Epinephele* i grans voliors de la *Lycaena corydon* Poda.

Després de una pujada de mitja hora, arribarem a Queralps; com el dia avençava apareixien gran quantitat de lepidopters, a més dels indicats anteriorment, volaven els següents: *Papilio machaon* L., *Pieris brassicae* L., i *P. rapae* L., *Colias croceus* Fourc., *Gonepteryx cleopatra* L., *Vanessa io* L., *Argynnis aglaja* L., *Satyrus* i *Epinephele*, sobretot la var. *hispulla* Hb. i *tithonus* L., *Coenonympha arcania* L. i *pamphilus* L. gen. aest. *lyllus* Esp. *Pararge maera* L. var. *adrasta* Hb., *Chrysophanus phlaeas* L., *Lycaena icarus* Rott., *L. astrarche* Bgstr., i *L. corydon* Poda.

Desde Queralps el camí va enlairant-se i s'oviren cada vegada més extenses les fondalades dels rius de Nuria i Fresser; després de una

bona pujada s'arriba a la font de la Ruiria, punt de descans doncs ara comença la part més abrupte del trajecte fins arribar a Nuria. De la font de la Ruiria, al comens de les gorges de Cremal, els lepidopters augmenten en quantitat, mes regna encara la mateixa característica en ses especies, encara no hem observat cap *Erebia* ni altres representants de les altituds superiors.

GORGES DE CREMAL

A mitja hora de la font de la Ruiria el camí tomba la serra i es presenten al enfront els tallats cingles de les gorges de Cremal; el paisatge canvia per complert aixís com també llur fauna. Arreu domina la color grisa de la pedra nua, se veuen volar alguns *Parnassius apollo pyrenaicus* Harc., que segueixen l'espadat de les cingleres. (Aquest lepidopter és molt freqüent tant com s'avença dins la gorja fins al salt del Sastre, remontant desde aquest punt escasseja per rahó de la altitud, i son molt pocs els exemplars que's troven en la mateixa vall de Nuria).

Després d'entrar en l'engorjat, se presenten algunes *Erebia stygne* O. var. *pyrenaica* Rühl. volant sobre els codols del riu i parades en el relleig de les roques; prop del pont del Cremal recullirem un exemplar del *Chrysophanus virgaureae* L. (tipu) i l'*Euchloë euphenoides* Stgr. que és el darrer que hem trobat; de tant en tant s'aixequen de sota les pedres, grosses Geometres. Seguint amunt, prop del salt del Sastre, volaven les *Erebia tyndarus* Esp. var. *pyrenaica* Heyne-Rühl i la *E. stygne* O. var. *pyrenaica* Stgr.; a poca distancia, i als costats del corriol recullirem també la *Erebia manto* Esp., bastant deteriorada.

No tardarem gaire en arribar al Pla de Sallent, on s'aixampla l'engorjat, formant un prat extens a les dues vores del riu; allí la vegetació se mostra més esplendent destacant-se el morat intens del acónits sobre la distinta coloració del prat. En els llocs florits hi volaven la *Lycaena hylas* Esp. i *L. corydon* Poda., *Vanessa urticae* L. i *Argynnis*, tot sovint creuava alguna *Zigaena*, les *Erebia* abundoses, dominant la forma *pyrenaica* Heye-Rühl, de *tyndarus* Esp. En les ortigues i recullirem gran nombre de orugues i crisalides de la *Vanessa urticae* L., resultant parassitades en sa major part.

Ja prop de la Vall de Nuria, volaven en els marges del riu, el *Chrysophanus hippothoë* L., *Coenonympha iphis* Schiff. i la *Larentia dotata* L.

VALL DE NURIA

A mitg dia arribarem a la Vall. Aquesta ens oferí un aspecte ben particular i contrastant amb el paisatge fins ara engorjat i abrupte. La vall s'obre ample i vorejada de suaus pendents cobertes de verda gleva. En la part inferior i han alguns aigua-molls, la part alta se divideix en tres depressions que donen pas a les deus d'aigua que la crehuen en tota sa extensió, originant el riu de Nuria. Després de passar un petit pont que dona entrada a la Vall, se veyen volar amb abundor l'*Argynnis pales* Schiff., que més endavant comprovarem era una de les especies dominants, recullirem també magnífics exemplars de la *Vanessa urticae* L.

Després de dos dies de recorre la Vall poguerem formar-nos concepte dels lepidopters que hi romanien en aquella època. El nombre de especies era reduït, en cambi aquestes a més de pertanyer a una fauna de altituds superiors, moltes d'elles se'ns oferien per primera vegada, resultant no citades encara en nostra regió.

Dels papilionits, sols vegerem un mascle del *Parnassius apollo* var. *pyrenaicus* Harc., parat sobre una mata de acònit, per raó de la altitud és molt escàs en la Vall. Del *P. mnemosyne* L., no en vegerem cap rastre, creiem deu trovar-se en els cims que dominen la vall.

Els Pierits estaven representats per *Pieris rapae* L., que es remonta fins a 2.500 metres, resultant exacte amb la forma típica de la plana, la *Colias croceus* Fourc. volaba amb la anterior, els exemplars són molt grans i de una coloració magnífica; L'*Argynnis pales* Schiff. i sa forma *isis* Hb. i la *Vanessa urticae* L., foren les úniques Nimfalides que vegerem, en cambi la primera es un dels lepidopters més característics de la vall. El genre *Erebia* estava ben representat, són les especies propies de la regió. La *Erebia epiphron* Kn. var. *pyrenaica*, H. S. se troba vorejant tota la vall, més freqüent en vers Finestrelles. *E. lefebverei* Dup. var. *intermedia* Obthr., un exemplar recullit prop del bosquet de la Mare de Deu, frequenta els llocs elevats, sol parar-se en els munts de roques i tarteres dels prats superiors, te un vol sostingut i es difícil de agafar per son caràcter esquerp. *E. stygne* O., un exemplar cassat en la vall, se troba més freqüent en els corriols del Salt del Sastre, per la reducció de la franja bruna pertanyen a la forma *pyrenaica* Stgr., presentant una fascies ben distinta de *Stygne* O. del nostre Montseny. *E. tyndarus* Esp. var. *dromus* H. S., un dels lepidopters més abundants de la vall, la majoria dels exemplars

pertanyen a la forma dels Pirineus Orientals o sia la forma *pyrenaica* de Heyne-Rühl. Dels Licenits recullirem el *Chrysophanus hippothoe* L. i les *Lycaena icarus* Rott., *L. hylas* Esp., *L. semiargus* Rott. i *L. corydon* Poda, totes elles bastant escasses i l'*Augiades comma* L. var. *alpina* Barth., del grupu dels Espèrits. En els capitols de les compostes i principalment en els *Carduus* hi recullirem gran nombre de noctues heliofiles de la família *Trifinae* totes elles molt interessants. com *Agrotis alpestris* B., *A. ocellina* Hb., *A. recussa* Hb., *A. cuprea* Hb., *A. fatidica* Hb., *Charaeas graminis* L. i sa var. *tricuspis* Esp., *Mamestra próxima* Hb., *Dianthoecia magnolii* B., *Hadena zeta* Tr. var. *pernir* HG.

En quant a les geometres, foren poques les especies recullides, pertanyents a la família *Larentinae*; *Larentia cyanata* Hb., parada en les parets del Santuari, és especie de altures superiors a 1.500 metres. *L. verberata* Sc., especie també de molta elevació, se alssa dels matolls de *Rhododendron* i aplevats. *L. bilineata* L. bastant freqüent i *L. dotata* L., i *L. montanata* Schiff. en els mateixos llocs. Recullirem també un *Gnophos* que sembla ésser l'*Gnophos myrtillata* var. *obfuscaria*, si bé per son mal estat no's pot determinar amb certesa.

Com pot veurers el nombre de especies citades es bastant reduït, no obstant, per ésser la majoria d'elles propies de les altes serralades i no esmentades encara de localitats catalanes, creiem d'útil sa publicació, contribuint aixís al coneixement biològic de nostres vesants pyrinenques.

Llista de les especies recullides

1.ª part.—Macrolepidópters

Papilio machaon L.—Prop de la font de la Ruiria.

* (1) *Parnassius apollo* var. *pyrenaicus* Harc.—Es freqüent en les cingleres, prop del Salt del Sastre.—Nuria, un sol exemplar parat sobre un acònit.

(1) Les especies senyalades amb un asterisc són citades per primera vegada de localitats catalanes.

Pieris rapae L.—Vall de Nuria, l'hem trovat fins a 2.500 metres; es igual que la forma de la plana.

Euchloë euphenoides Stgr.—Camí de Nuria, prop del pont de Cremal, a 1.500 metres.

Colias croceus Fourc.—Vall de Nuria, vola en els mateixos llocs que'l *P. rapae* L. Els exemplars recullits són de gran tamany i de color molt viva.

Vanessa io L.—Font de la Ruira.

Vanessa urticae L.—Vall de Nuria, abunda en la vall i rasos prop del bosc de la Mare de Déu. Tots els exemplars tenen la color molt viva i alguns s'assemblen a la forma *turcica* Stgr. per la reducció de les taques negres.

* *Argynnis pales* Schiff.—Tota la vall; alguns exemplars pertanyen a la * *ab. isis* Hb.

Argynnis aglaja L.—Camí de Nuria.

* *Erebia ephron* Kn. var. *pyrenaica* H. S.—Freqüent en la vall, vers Finestrelles.

* *Erebia manto* Esp.—Un exemplar cassat a les gorges de Cremal sembla pertanyer a n'aquest grupu, mes degut a son mal estat no's pot precisar bè.

* *Erebia lefebvrei* Dup. var. *intermedia* Obth.—Rasos aglavats sobre de Nuria. Sol parar-se en els tarterars y codols; es difícil d'agafar per son vol sostingut i caràcter esquerp.

* *Erebia styngne* O. var. *pyrenaica* Rühl.—Per la reducció de la faxa fulva, tots els exemplars de la vall pertanyen a dita var.

* *Erebia tindarus* Esp. var. *pyrenaica* Heyn.—Rühl.—Es la forma més abundosa d'aquest genre en la vall i sos alreduors.

* *Satyrus briseis* L. var. *meridionalis* Stgr.—Camí de Queralps.

Pararge maera L. var. *adrasta* Hb.—Camí de Nuria.

Aphantopus hyperanthus L.—Un exemplar cassat sobre de Ribas, a una altura de 900 metres. A la vessant francesa dels Pyrineus, no puja més amunt de 600 metres, segons Rondou. (1)

(1). P. Rondou.—Catalogue Raisonné des Lépidoptères des Pyrénées Bordeaux 1902.

Epinaphele jurtina L. var. *hispulla* Hb.—Ribas-Camí de Nuria.

Epinephele tithonus L.—Ribas-Camí de Nuria. Aquesta espècie no es citada en la vesant francesa.

* *Coenonympha iphis*, Schiff.—Dos exemplars prop de la Vall de Nuria. Mr. de Graslin (1) fa remarcar la diferència del tipu del pyrineu amb el dels Alps. En nostres exemplars no's veu tant clarament per estar molt deteriorats.

Coenonympha arcania L.—Camí de Nuria.

Coenonympha pamphilus L. gen. aest. *lyllus* Esp.—Camí de Nuria.

Chrysophanus virgaureae L.—Un exemplar prop del pont de Cremal.

* *Chrysophanus hippothoë* L.—Un exemplar a la entrada de la Vall de Nuria.

Chrysophanus phlaeas L.—Camí de Nuria.

Lycaena astrarche Bgstr.—Queralps.

Lycaena icarus Rott.—Queralps.

Lycaena hylas Esp.—Un exemplar, Vall de Nuria.

Lycaena semiargus Rott.—Un exemplar, Vall de Nuria.

Lycaena corydon Poda.—Queralps-Nuria. En tots els exemplars s'observa la reducció de les taques oculars, i la color més clara en el revers de les ales. Aquest tipu de *corydon* Poda l'hem trovat també a les serres de Montgrony i a Set Cases (A. Codina). Alguns exemplars recullits en la Vall de Nuria, estàn afectats de melanisme en l'envers de les ales.

* *Augiades comma* L. var. *alpina* Bath.—Vall de Nuria.

Macroglossa stellatarum L.—Parada en les habitacions del Santuari, Nuria.

* *Agrotis cuprea* Hb.—Vall de Nuria, dos exemplars parats en els capitols dels *Carduus*.

* *Agrotis ocellina* Hb.—Vall de Nuria, se troba en les mateixes condicions que l'anterior, devegades i han varis individus en una mateixa flor.

(1) A. de Graslin.—Résultats de mes chasses dans les Pyrénées Orientales en 1847 et 1857. Bull. de la Soc. Ent. de France 1861.

- * *Agrotis alpestris* B.—Vall de Nuria. Se troba juntament amb l'anterior, si bé, més escassa.
- * *Agrotis recusa* Hb.—Vall de Nuria, sobre els capitols de les compostes. Es especie alpina.
- * *Agrotis fatidica* Hb.—Vall de Nuria, un exemplar parat sobre un *Carduus*.
- * *Charaeas graminis* L.—Vall de Nuria, també es especie heliofila, se para en els capitols de les compostes; juntament amb lo tipu se troba la * *var. tricuspis* Esp.
- * *Mamestra proxima* Hb.—Vall de Nuria.
- * *Dianthoecia magnolii* D.—Vall de Nuria.
- * *Hadena zeta* Tr. *var. pernix* H. G.—Prop de la Vall de Nuria i parada sobre un *Carduus*.
- Ortholitha limitata* Sc.—Ribas, camí de Nuria; boscos de pins i erba alta.
- Ortholitha plumbaria* F.—Ribas, en iguals llocs que la anterior.
- Ortholitha bipunctaria* Schiff.—Ribas, juntament amb les anteriors especies i més abundosa.
- * *Larentia dotata* L.—Vores del riu de Nuria, prop de la Vall.
- * *Larentia montanata* Schiff.—Vall de Nuria; s'alsa dels matolls de *Rhododendron*
- * *Larentia cyanata* Hb.—Nuria.—Parada en les parets del Santuari. Aquesta especie es característica de les altes montanyes.
- * *Larentia verberata* Sc.—Vall de Nuria; es propia de les grans altures. Està parada en els *Rhododendron*.
- * *Gnophos myrtillata* Thnbg. *var. obfuscaria* Hb.—Vall de Nuria; un exemplar parat en el rellex de una roca; per son mal estat no's pot determinar amb certesa.
- Aspilates gilvaria* S. V.—Ribas.—Vall de Nuria. Vola entre l'erba dels boscos.

IGNASI DE SAGARRA.